

z vso svojo nevednostjo in krhko laguno,
 brez lune, tega čudežnega otroka
 sleherne teme; bleščeči se zvok,
 in zvon je daleč,
 ne ujame ga skrčena dlan,
 ne dotakne se bobniča,
 ker je onkraj vsega,
 vendar pred vsem.

Vedel sem za skrivnost,
 bila je razpredena v tvojih očeh,
 mitoza morja se je iskrila,
 vedel sem, vedel, skrivnost, zate,
 zato sem zbežal skozi
 prosojno zelenje zgubljene luči
 v novo, skoraj rosno in tako žalostno jutro.

Vladimir
Kovačič

Sinji vir

Sredi noči sem se prebudil. Oknice so škripale in zunaj je tulil veter kot kakšna ranjena pošast, vendar mi je nekaj prišepetavalo na uho, da me ni prebudilo to, marveč nekaj povsem drugega, neznanega in skrivnostnega. Poleg mene je spala žena še dalje povsem mirno, in prav zaradi tega sem se odločil, da se razhodim po dišeči okolici. Zaprl sem okno, se na hitro oblekel in stopil v mlačno blodno noč; luno je zastira-

rala siva pajčevinasta mrena in v dalji je tulil volk, zateglo in hrepeneče. Stopil sem dol po gruščnati beli poti, v črno vijoličasti temoti se mi je zdela skoraj strma in noge so mi klecale kot kakšni prhli starki. Čutil sem, da se mi je med prste na nogah naphal prah, nemaren, lepljiv, vlažen. Tam, pred mano, so zaloputnila vrata. Prav v tistem hipu je veter pojenjal, da

se je lahko nato pognal še bolj zlovešče. Adelina, ovčarjeva mlajša hči, se je pred mano prikazala kot kakšna podoba iz sanj, z razprto bluzo, in drobne dojke so lezle ven, da bi jo tako, napol buden, najraje pofukal. Zastala je pred mano, malo razmršena, divja in hkrati otožna. Nisem si mogel kaj, da ne bi gledal, kako se kar najtemnejše sence igrajo na njenih dekliških prsih in nemara dišijo po ovčjem mleku. Niti najmanj se mi ni zdelo, da jo je kakorkoli že sram, prav narobe, obnašala se je tako, kot da se vrača ob najbolj navadni uri domov.

»Kako kaj oče?« sem jo vprašal in to le zaradi tega, ker bi se mi zdelo kar se da čudno, če bi ona spregovorila prva.

»Oče,« se je malce namrdnila in veter ji je še bolj privzdignil dojke. »Vedno redkeje se pripeti, da sploh še kdo povpraša po njem. Kupil si je invalidski voziček in popoldne, ko nima kaj drugega početi, lovi s preperelimi rokami sonce in zlatnike, za katere je še vedno prepričan, da so potopljeni v Sinji vir. Ljudje, ki so bili sprva najbolj navdušeni in so verjeli v potopljene zlatnike, ga zdaj sovražijo iz dna srca, tisti pa, ki so po cele dneve iskali v okolici, mu zdaj čisto odkrito grozijo, da ga bodo utopili. Star je in samo zaradi tega sem prepričana, da mu ne bo nihče storil nič žalega, drugače bi se že zdavnaj dogodilo tisto najhujše.«

»In ti?« sem jo zdaj vprašal s prikrito radovednostjo.

»Kaj ne vidiš, da sem v enem letu zrasla, da sem se naučila ljubiti moške. In tudi v tej temi ti iz oči preberem, da bi prevaral svojo ženo.«

»Hej, mala, verjamem, da si zrasla, ampak nemara le vidiš preveč, nekako tako kot tvoj oče tiste zlatnike, ki jih ni.«

»On je star in v zlatu išče mladost, in prepričan je, da je prav v Sinjem viru pokopana.«

»Na vsak način hočeš biti pametna, če že ne kar vsevedna punca. Ampak tako hitro se ne dokoplješ do modrosti,« sem jo prepričeval, čeprav sem se dodobra zavedal tega, kako je to moje prepričevanje smešno in naivno in lahko se zgodi, da me bo imela za mestnega tepca.

»Moral bi si priznati nekatere reči,« mu je prepričevala, izgubljenega v temi samotnega blodnjaka.

»Saj si pametna punca in to ti priznam.«

»Če mi samo to priznaš, je čisto zares premalo. Moraš mi priznati, da hočeš prevarati svojo ženo. Saj zato pa tudi si ob tej uri zunaj, ko žena niti najmanj ne sluti, da nisi pri njej.«

»Veter me je prebudil.«

»Ni res, veter ne prebuja takšnih, kot si ti.«

»Kakšen pa sem? Ali me lahko v tej temi vidiš prav dobro?«

»Sem ti že rekla, več ne povem. Nima smisla.«

»Zdravo, Adelina« sem ji rekel in skomignil z rameni.

»Zdravo,« je mlačno spuhetelo skupaj z vetrom in napeta dekliška postava je zdrsela mimo mene, kot da gre v zrak.

Mislil sem si, da to, kar dela, počne za denar. Mislil sem si, da išče zlatnike, tako kot oče, le na drug način. Naenkrat me je vsega prevzela

želja, da zvem kaj več o tem. Obrnil sem se in pognal v tek, da se ne bi prej vrnila in v svoje domovališče. Najprej sem prehitel veter, nato še njo.

»Ah, ti si, vedela sem, da se boš vrnil. Odlično domače žganje imamo.«

Ko sva vstopila, je prižgala svečo in v kotu sem prepoznal očeta, zavitega do vratu z odejo, poleg njega pa je spala zvita v klobčič njena starejša sestra. Adelina je dela prst na usta, vzela svečo in po prstih sva odšla sklonjena v sosednji prostor, nizek, in sam se nikakor ne bi mogel zravnati. Tu je bilo vse na kupu, vsaj tako se mi je zdelo: postelja, čisto zraven mizica in leseni majavi stoli. In to je bilo pravzaprav vse, tako majhno, tako skromno, zares kot na kakšnem kupu starin. Sveča je šla s svojim plamenom tja pod njeno bluzo in pobožala bradavičko.

»Tu počiva oče čez dan,« mi je pojasnila in me gledala naravnost v oči, gledala hladno, čakajoč, da jo kaj povprašam.

Vzela je glavnik in se počesala pred kosom ogledala, visečim na steni, katerega sem opazil šele zdaj, saj sem bil vse preveč zavzet z opazovanjem tega mladega telesa.

»In kaj boš zdaj?« me je vprašala in najbrž opazovala v ogledalu.

»Popil tvoje žganje.«

Spod postelje je privlekla steklenico in kar sam sem ji jo vzel iz rok, odmašil in popil nekaj požirkov močnega žganja, tako močnega, da sem komaj prišel do sape, ves zaripel v obraz.

»Ne bi ti svetovala, da tole spiješ do dna.«

Potem se je na hitro slekla in čisto naga in mravljinčasta zlezla pod odejo.

»Veš, zebe me, tisti veter me je pošteno prepihal.«

Sam sem še enkrat potegnil iz steklenice in ji rekel: »Veš, denarja ti zdaj ne bi mogel dati, kajti žena bi zvedela za to.«

»Kakšen denar neki, ne potrebujem ga,« se je tiho smejala, da ne bi prebudila očeta in sestre, in kot da bi mi razbrala misli, je nadaljevala: »Oče je že gluhi, ampak sestra bi bila neznansko ljubosumna nate. Lansko poletje si je vroče želela, da bi te pojahala, ampak ti tega takrat še opazil nisi. Bil si kot slep.«

Pomislil sem na ženo, ki je zagotovo spala trdno in nepremično kot vedno, kadar sem se kdaj pa kdaj prebudil in jo opazoval tako dolgo, da so se mi oči privadile teme. Nocoj sem se pa dvignil in skupaj z vetrom potonil v noč, dišečo po smrekah, mladih smrekah. Nemir se mi je počasi luščil z obraza kot vosek s sveče, ki sem ga s prstom obral in napravil v kepico. Zunaj je bil še vedno veter, ampak iz mojih ušes je pobegnil. Slekel sem se tudi sam, zlezal k njej in se za hip prestrašil njene kipeče in nomadske mladosti. Ko pa se me je oklenila in sem začutil, da so njene dekliške roke prav močne, sem postal neverjetno trd in radoveden, kako me bo ljubila in izsilila seme v svoje telo. Hotel sem utrniti svečo, a mi ni pustila, da bi uničil sence, ki mi bodo še dolgo sledile v noč in v dan. Z usti sem jo ljubkoval po trebuhu in čisto spodaj, spoznavajoč, da je večja ljubezni. Postelja je škripala, a le za hip sem pomislil, da lahko prebudi ona dva v sosednji

sobi. Zdela se mi je preveč divja za tako mlado deklico, čeprav je bila hudičevo izkušena. Izsilila je, da je splezala name in potem sem gledal nekaj časa pokončno senco, ki je oblivala hrapavo steno, nekaj časa njo, ki se je nad mano bočila kot kakšna bohotna ovijalka, ki seje smrt s svojo temno rastjo. Pričakoval sem kakšno tiho besedo od nje, a bila je tako zaverovana v to, zanjo čisto noro početje, da je bilo popolnoma nesmiselno pričakovati kaj takega od nje. Potne kapljice kot jutranja rosa sem ji otiral s svojimi prsti; bili so preveliki za majhno gnezdo in zunaj sem zaslišal prve ptiče, ki so pretrgali enakomerni tok vetra, oglašali so se odtrgano in nekje globoko v trebuhu me je zaskelilo, nekaj pekočega se je odtrgalo od mene, kot da bi volk zagrizel tja noter in iztrgal sočno meso.

»Če bi zdržal še malo dlje, bi bilo še bolje.«

Dvignila se je z mene, zdaj se mi je zdela težka in nekako postarana in vso njeno mladost je bilo čutiti le še v divje razmršenih laseh, vse drugo pa je bolj spominjalo na čarovnico. Skozi okno sem začutil jutro in zaslišal kikirikati petelina. Hitro sem se oblačil, moje roke so bile nerodne, ud mi je ohlapnil in težil k tlom.

Takrat sem iz druge sobe zaslišal: »Adelina, kaj se skrivaš, tvoja sestra je že vstala.«

Srh me je spreletel po telesu, na čelu sem začutil gube, ki jih ne bom mogel nikoli več zravnati. Adelina se je odela v ovčji kožuh in nisem imel časa, da bi jo vprašal, kaj pa zdaj. Že je odprla vrata, ki so zdaj zaccivilila, in se zagledal v ovelega starčka.

»Nesramnica mala, kje imaš denar? Gotovo si skrila tudi tistega iz Sinjega vira! Pri priči mi ga daj!«

Iz žepa sem vzel pomečkane bankovce in mu jih ponudil, a pogledal me je tako preteče, da so mu kapilare v očeh popokale in hip zatem sem gledal krvave debele solze, polzeče po osušenihih licih.

»Ne, hočem zlatnike, in to od nje,« se je branil.

»Nimam, oči, moraš razumeti, da nihče ne daje zlatnikov.«

»Ah, ti smrklja, dobro vem, da si jih skrila,« in s suho, koščeno roko jo je udaril po obrazu. »Teci v Sinji vir, teci, zdaj dobro vidim, kako ležijo na dnu! Ah, umrl bom, če mi jih pri priči ne prineseš! Pomagaj mi, Adelina!«

Zapustila sva domovališče in ponudil sem se, da jo spremljam. Le za trenutek sem se spomnil svoje žene in ko sem začutil, da še vedno pritiska dovolj trda tema k tlom, sem jo pozabil. Do konca vasi sva hodila vsak zase, pri potoku pa me je prijela za roko in zdela se mi je kot deklica, ki še ni sanjala o grehu. Pot se je tu zožila, stopiti sem moral pred njo in paziti, da ne bi preveč hitel, kajti očitno je bilo, da se še veliko bolj spotika ob kamenje kot jaz. Voda je tu že preglasila veter, bučala je in mlela kot hudobno kamenje. Ko sem pogledal gor, je bilo že videti, da se dani in kar srečen sem bil, da bova po dnevu prišla v Sinji vir. Pred nama so se že bočile sive skale, vzpenjajoče se visoko proti nebu. Tu se je pot vila navkreber in bilo je, kot da hodiva nad potokom, ki se je pod nama penil in režal z belimi

zobmi. Za mano je sopla in vedel sem, da ji je težko pri srcu, težko zaradi vzpona in težko zaradi očetove nore želje, da bi mu prinesla zlatnike. Tudi sam sem čutil neki nemir, ki pa je bil karseda nedoločen in neoprijemljiv. Zdanilo se je na hitro. Zdaj sem jo spustil pred sabo. Skale so se bočile že skoraj tik pred nama. Pot se je tu zvila navzdol kot kakšna kača. Sinji vir je bil pred nama, stisnjen med skale, drevje in večni zvok kipeče vode. V prozornem tolmunu je ležala moja žena, z odprtimi maščevalnimi očmi tik ob bregu, na površini vode. Dosegel sem jo z rokami, poskušal dvigniti, toda bila je težka kot skale nad nami, bila je bela, mrtva kot večni tok vode in prekleta kot veter, ki se je potuhnil daleč v ozadje. Adelina je stokala pridušeno in sploh je bila videti kot otrok. Pod razprto bluzo nisem razpoznal dojk. Zato pa je bila moja žena naga in izklesana kot iz marmorja. Adelina se je sesedla. Rekel sem ji, da grem po pomoč. Navzdol je šlo hitro. V vasi sem najprej našel krčmarja pri točenju vina v sod. Ponudil mi je črno vino in moram reči, da sem ga sprejel z zadovoljstvom. Potem sem mu povedal o nesreči in seveda previdno zamolčal nekatere podrobnosti, ki bi nemara prinesle na dan v še hujši in neverjetnejši obliki mojo sprijenost. Rekel sem mu le toliko, da sem se proti jutru prebudil, videl, da ni žene, in začutil, da se je nemara napotila proti Sinjemu viru, saj je že dlje časa govorila, in to ne samo meni, da si želi jutranjega sprehoda k Viru. Na poti pa sem srečal Adelino, za katero se že dolgo ve, da jo oče naganja v Sinji vir po zlatnike.

»Nesreča nikoli ne počiva,« je rekel in mi šele nato izrekel sožalje.

Potem je poklical še nekaj mož, ki bodo pomagali izvleči truplo moje žene. Težkega koraka smo se napotili proti Sinjemu viru, mene je pa tokrat že prav pošteno zdelovala pot. Žalostno kolono je vodil krčmar, sam sem bil zadnji, z očmi uprt v upognjene hrbte. Vedel sem, da mi bodo prišle solze v oči, ko bom zagledal svojo mrtvo ženo. Zdaj je bila že potopljena na dno, ležala je na hrbtu odprtih oči. Adelina je čemela na bregu in jo brez prestanka opazovala. Možje so se slekli brez besed, za njimi še jaz, in stopili v ledeno vodo. Le s težavo smo jo dvignili in položili na breg. Pokrili smo jo s črnim pregrinjalom, ki smo ga prinesli s seboj. Zdaj me je bilo tako nagega sram pred Adelino in na hitro sem se oblekel. Možem so kurci otrdeli in šele nato so se oblekli.

»Ti mala spogledljivka,« so ji rekli in tako čudno je bilo, ko pa jih ni bilo niti najmanj sram.

Mojo mrtvo ženo smo položili na nosila in menjavali smo se pri nošenju na poti proti vasi. Hodili smo brez besed, le Adelina je od časa do časa zapiskala na piščal zelo zelo žalostno. V vasi so se možje odkrivali, starke klanjale globoko v korak. Vsa vas je že vedela za mojo nesrečo. Otožno so mi stiskali tresočo se roko in me blagoslavljali. Dopoldne sem pospravljaj svoje in ženine stvari, popoldne je pripeljal mrtvaški avto. Šofer je bil nervozen starec, preganjala ga je smrt. Ko smo polagali mojo mrtvo ženo v avto, je bil prav svečan trenutek. Sonce je bleščalo in pozabilo na mojo nesrečo. Sam sem sedel poleg šoferja in med počasnim maha-

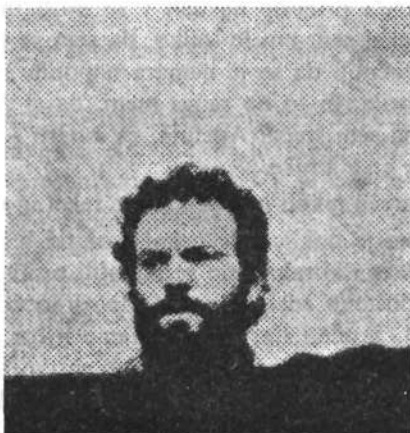
njem smo se tiho odpeljali. Že me je premagoval spanec, ko so nam pot prekrizale ovce. Šofer je zahupal, a ovce se niso in niso razmaknile. Izstopil sem iz črnega avta in nadrl starega ovčarja, naj se za božjo voljo vendarle zgane. Med očetovimi nogami je klečala Adelina in hlipala.

»Umrli je, ker mu nisem prinesla zlatnikov.«

Ovčarica je zapiskala na piščal in ovce so se umaknile na rob makadama. Starec je ležal na sredi cestišča in s šoferjem sva ga položila poleg moje mrtve žene. Pastirico sva posedla med naju, obrnili smo se in odpeljali proti vasi.

Šofer se je zagledal v njeno odpeto bluzo in vprašal: »Kaj ti si tista najmlajša, ki fukaš za denar? Ti si, kajne? O tebi so mi veliko pripovedovali. Končno, no, končno sem prišel tudi v to vas.«

Petvrstičnice

Kristijan
Muck

SPOMIN Rože pikaste, le malo še barvaste,
mi na kraju gomil,
ko jih spuščam iz rok,
pogled vračajo,
dolg in vesel.

ŽELJA In ko bi mi dano bilo
razpreti vlakna dreves,
se povzpeti, pogledati tja čez
in videti, ko mene več ne bo,
kako tam moji brnijo.